

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: J. Th. Balk, Keeverberg 54, Amsterdam-Z.

Opgericht 1 januari 1881

SCHAALVERGROTING

Er openbaart zich een bedenkelijke tendens in de kwakzalverij, een tendens die stellig wordt aangemoedigd door het in het algemeen veel te slappe optreden van de in aanmerking komende instanties tegen het voortrottende kwaad van de kwakzalverij. De kwakzalver-zakenman zoekt naar schaalvergroting. Een kras staaltje levert W. J. A. van de Moosdijk in het bij Eindhoven gelegen Casteren, die er al over denkt zijn niet geringe winsten te beleggen in een soort kliniek. Een groot kwakzalversoord, stellig aangevuld met allerlei ontspanningsmogelijkheden voor de klanten van Van de Moosdijks kruidenhuis. Warmwaterbaden bijvoorbeeld vindt de Casterense kwakzalver zeer heilzaam voor de mens.

Beatrix Grimm, de Duitse dame, die beweerde dat zij aan de Praagse Universiteit een doktersbul had behaald, bezit al een soort „kuuroord” met niet minder dan 22 kamers in het Noord-Limburgse Horst. Zij heeft kans gezien om daartoe beslag te leggen op een oud-klooster voor late roepingen.

Forser nog worden de zaken aangepakt door het Haagse Gezondheids-huis, dat al een kapitaal pand bezit in de Bankastraat in den Haag. Deze instelling heeft maar even een heel (leegstaand) dorp in de Noordoostpolder, Kuinderoord, voor een kwart miljoen aangekocht om er naar hartelust te liefhebben in zaken als Natuurlijke Leefwijze, Macrobiotiek, Meridiaanpunctuur en Iriscopie. Mevrouw Den Dulk wil daar op grootscheepse wijze de degeneratie van de cellen tegen gaan, „veroorzaakt door verkeerd voedsel en verkeerde ademhaling”.

Men kan geen andere conclusie uit dit alles trekken, dan dat de kwakzalverij een zó goed rendement oplevert, dat men de winsten in een „schaalvergroting” lucratief wil maken.

Waarzeggerij

Mijn hele familie is tele-apathisch, zei de psychometrist na de séance.

(Uit de Vara-gids).

Kunnen leurders in kunstgebitten hun gang maar gaan?

BLIJF NIET TOBBEN met een ouderwets kunstgebit, maar laat in één dag voor u vervaardigen een modern Dentilia kunstgebit met vacuümwerking en optimale zuigkracht zonder verhemelteplaat.

NYLON KUNSTGEBIT ZONDER verhemelteplaat met automatische stabilisatie en vacuümwerking geeft uw gezicht meer vorm en persoonlijkheid.

Dit zijn aanhalingen uit reclamedrukwerk van instituut Dentilla te Rotterdam, resp. instituut Sidenta den Haag. Maar er zijn meer van deze instituten, aldus een artikel in de Consumentengids waarvan wij in ons vorig nummer reeds in het kort melding maakten. (pag. 34)

Vacupan, Dentapan, Fehcopan te Rotterdam, Atlas, AATI en ATAA in Amsterdam, Fidonta in den Haag, Centrale Kliniek voor Tandheelkunde te Schiedam en Encri te Leiden om er maar enkele te noemen.

Het drukwerk van Dentilla en Sidenta krijgt de Ned. Consumenten Bond geregeld toegestuurd van de kant van leden. Met natuurlijk de vraag of het verstandig is op deze aanbiedingen in te gaan.

Een vraag, die de Consumentengids met een duidelijk neen beantwoordt. Allereerst vanwege de reclame. Een reclame-makend instituut werkt hetzij zonder artsen of tandartsen, hetzij met artsen of tandartsen, die het met de beroepsethiek zo nauw niet nemen. Immers reclamemaken is de arts verboden.

Doel is de verkoop

IN DE tweede plaats is daar de „specialisatie” in kunstgebitten. Hoe medisch dat ook moge klinken, het zijn veeleer commerciële dan medische overwegingen, die daarbij een rol spelen. Een kunstgebit verkopen levert namelijk direct meer op dan het onderhoud van een nog goed natuurlijk gebit.

Wie zich tot zo'n „gespecialiseerd” instituut wendt, moet dan ook niet de illusie hebben nog geadviseerd te worden over het al of niet nemen van een kunstgebit. Dat advies staat te voren vast.

En de deskundigheid? Helemaal zonder bevoegde artsen, tandartsen of tandheelkundigen werken deze instituten meestal niet. Soms staat er een arts, tandarts of tandheelkundige aan het hoofd, die het merendeel van het werk door onbevoegden laat doen, vaker staat omgekeerd een onbevoegde aan het hoofd, die onder degenen, die hij het werk laat doen meestal wel één bevoegde heeft. Ook al wordt men door deze bevoegde behandeld, dan blijft het feit, dat de patient niet geadviseerd wordt naar wat het beste voor hem is; die bevoegde leent zich voor de gebitten-verkoop, ook als een gebit voor de patient nog niet nodig zou zijn.

Tenslotte de gebitten zelf en de prijs. Het gaat om gebitten zonder verhemelteplaat met z.g. vacuumwerking. Een systeem dat medisch niet geheel zonder risico schijnt te zijn.

Duurdere uitvoering

WORDT ER in de reclame een prijs genoemd — bij Dentilia bijv. f 139,— dan zegt dat nog niet dat de patient daarvoor geholpen wordt. Eenmaal binnen wordt hem nogal eens een duurdere uitvoering aangepreut. Waar-door hij tenslotte nog meer geld kwijt kan zijn dan bij de tandarts. Vooral wanneer hij lid is van een ziekenfonds. Hij betaalt dan bij de tandarts voor een normaal gebit f 129,—, terwijl hij soms nog 40 à 50 gulden hiervan aan een aanvullend fonds in rekening kan brengen.

De instituten zijn moeilijk te vangen. Patientten zijn meestal niet genegen om als getuige op te treden. Het meest riskante deel van de behandeling, het trekken, geschiedt vaak on-

VERVOLG VOLGENDE BLZ.

Wetenschappelijk niet-verantwoorde gezondheidsbemoeyenis is KWAKZALVERIJ

Carolus Vleugels rekende veertig gulden voor consult

CAROLUS VLEUGELS oftewel prof. Wings, een 52-jarige uit het Belgische Brasschaet afkomstige vertegenwoordiger — dat is het eigenlijke beroep van deze kwakzalver — is er goed afgekomen toen hij in hoger beroep voor de rechtbank te Middelburg terecht stond. Evenals trouwens Sake Hazewindus, die door de Middelburgse rechtbank tot zeven maal vijftig gulden boete werd veroordeeld. De kantonrechter te Middelburg had hem met tien weken hechtenis gestraft.

(Zie Maandblad van oktober 1967)

De kantonrechter te Oostburg heeft Vleugels destijds in totaal 2100 gulden boete opgelegd — een gevoelige straf. De rechtbank maakte er zeven maal 50 gulden van . . . Wij vrezen dat Carolus Vleugels, die in België voor zijn praktijken al eens een flinke vrijheidsstraf heeft ondergaan niet bijster

LEURDERS

VERVOLG VAN VOORPACINA

der narcose en het beschrijven van de persoon is dan onmogelijk.

De Consumentenbond heeft zich jaren geleden over de activiteiten van deze instituten tot het Staatstoezicht op de Volksgezondheid gewend. Men kreeg toen het vrij laconieke antwoord, dat de verspreiding van drukwerk door dit — in het artikel niet met name genoemde — instituut verwondering had gewekt, omdat de politie in 1962 en 1963 een inval had gedaan en de inventaris in beslag had genomen. „Uit uw brief zou ik moeten opmaken, dat er weer reclaimedrukwerken worden verspreid en de werkzaamheden opnieuw zijn begonnen”.

Hierbij bleef het. Het instituut ging rustig verder. Een jaar later kwam de Consumentenbond op de kwestie terug. Het antwoord van de inspectie was een verwijzing naar de vorige brief met de toevoeging „voor zover bekend is aan dit instituut geen tot de uitoefening van de tandheelkunde bevoegde verbonden”.

„Wij hebben het toen voor het ogenblik maar opgegeven”, verzucht de Consumentengids. Actie van de zijde van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid en van de politie is kennelijk niet te verwachten. Mogelijk omdat de taken te omvangrijk zijn, maar in ieder geval gebeurt er niets, besluit de Consumentengids dit droeve relaas.

onder de indruk zal zijn van het milde Middelburgse vonnis.

EEN MEDEWERKER schrijft ons nog het volgende over de rechtzaak tegen Vleugels

Vleugels hield onder andere zitting in een hotel in Sluis. Zoals wij eerder schreven was er al eens een inval geweest zowel in Sluis als in Hulst, waar Vleugels ook zijn praktijken uitoefende. In vier zittingen in Sluis en Hulst „hielp” hij tweehonderd patienten, ad f 40,— per „consult”.

Vleugels werkte met handoplegging, een wichelroede, anatomische kaarten en een pendelapparaat. Ook schreef hij recepten uit die via een apotheek in België naar de patienten werden gestuurd. De man schreef vooral homeopatische geneesmiddelen voor.

Ook op deze rechtbankzitting trad dr Lelie in het krijt, de geneeskundig inspecteur voor de volksgezondheid in Zeeland. Hij vond, dat het stellen van een medische controle met genoemde middelen bepaald niet mogelijk was.

De officier van justitie, mr P. V. J. Roscam Abbing zei wel overtuigd te zijn van krachten als het magnetisme; „Er zijn dingen waar wij niet bij kunnen. Het bestaan van deze „gave” brengt echter niet met zich dat men die zomaar zonder medische controle kan toepassen. Zolang deze methoden niet worden omgeven door een degelijke medische controle, mag dit niet”.

De officier van justitie herinnerde er wel aan, dat zich op het gebied van de tandheelkunde ook een bepaalde ontwikkeling heeft afgespeeld die heeft geleid tot reële praktische mogelijkheden. Maar zover is men in deze zaken niet. De staatscommissie is nog steeds met een onderzoek bezig.

Mr Roscam Abbing herinnerde voorts aan het strafblad dat Vleugels in België heeft. Hij kwam juist naar Nederland om hier zijn praktijken te kunnen voortzetten. Vleugels ging er daarbij van uit, dat het nu uitgesloten was dat hij met de justitie in aanraking zou komen, omdat hij lid van de werkgroep voor praktiserende genezers was geworden.

Bezorgde mr Kruseman

RAADSMAN mr E. KRUSEMAN vond, dat de strafbaarheid wel vast stond. Deze raadsman uit Laren (NH) van de werkgroep van Praktiserend Genezers (NWP) bepaalde zich tot de strafwaardigheid. Interessant was zijn opmerking, dat zoveel mensen hun toevlucht zoeken bij genezers, ze komen tot in

DIE KNAPPE MEINERT

MET ALS titel „Amerikaanse presidentsverkiezingen” kon men in het julinummer van het maandblad „Toekomst”, de „astrologische wereldschouw” (f 1,70. In België fr. 24,—) lezen:

„. . . Het is met betrekking tot deze verkiezingen een onzekere toestand in de U.S.A., want de namen van degenen die het presidentschap ambiëren, zijn nog niet alle bekend. Robert Kennedy is een serieuze kandidaat. Een blik op zijn horescoop leert ons, dat hij wel populair zal worden, en hoog zal stijgen op de maatschappelijke ladder, dat hij eveneens over vele en goede verbindingen beschikt en waarschijnlijk zeer rijk is, maar president van Amerika zal hij nimmer worden. Daarvoor is hij stellig niet groot genoeg, en is hij teveel uit op persoonlijke winst en voordeel. Hij is iemand, die meermalen zijn positie kwijt zal raken, hoewel hij zeer begaafd is, en veel politiek instinct heeft. Het merkwaardige doet zich voor, dat Robert Kennedy, evenals zijn broer, gevaar loopt op gewelddadige wijze om het leven te komen . . .”

Onderaan het artikel:

Geschreven 24 april 1968

Ondertekend:

Meinert W. Volkers

Een artikeltje in april geschreven en in juli geplaatst (5 juni moordaanslag op Robert Kennedy).

Knappe astroloog, die Meinert Volkers, denken we dan maar schrijft Het Vaderland. Waar, wanneer en hoe vaak heeft Robert Kennedy ook al weer gezegd dat hij de mogelijkheid dat op hem een aanslag zou worden gepleegd zeer reëel achtte?

de hoogste rangen voor, „ook bij leden van de rechterlijke macht!” zei hij. Dit beroep is in Nederland volkomen geïntegreerd, aldus mr Kruseman. Hij toonde zich ook in deze zitting bezorgd, dat de gewone geneeskunst zich in een zo volslagen materiële richting ontwikkelt.

„De genezers vormen een categorie die in de door de nieuwe ontwikkelingen ontstane lacune voorziet”, aldus mr Kruseman.

(Deze bezorgdheid van mr Kruseman doet wel ietwat komisch aan, wanneer men denkt aan het onverhulde materialisme, waarmee de kruidenhandel van de Werkgroep van Praktiserende Genezers „Naturalia” het voorschrijven van zijn kruiden bij de leden van de NWP aanbeveelt. „Grijpt deze u door de NWP geboden kans om uw inkomen te vergroten”.)

VOORLICHTING

Onder de titel „Wat ontbrak” hebben wij in het juni-nummer er onze verbazing over uitgesproken, dat in het bijzonder verplegingsnummer van het Nederlands Tijdschrift voor Medische studenten op geen enkele wijze werd gewezen op het euvel van de kwakzalverij. Juist door hun contact met patiënten kunnen verplegenden een bijzonder waardevolle taak ter voorlichting en opheldering vervullen.

In dit verband mogen wij wijzen op de noodzaak van medische voorlichting ten plattelande, zoals die gebreken is uit een enquête in de Overijsselse gemeenten Oldemarkt en Nieuwleusen. De onvoldoende voorlichting is er stellig, naar onze vaste overtuiging, mede oorzaak van dat een vrij hoog percentage van de bevolking van die gemeenten zijn heil bij kwakzalvers zoekt. (Een korte bespreking van dit rapport treft men aan op bladzijde 39 van dit nummer).

Verheugend is het echter dat in de nieuwe druk van het leerboek voor leerling-verplegenden „Grondslagen der Geneeskunde” onder hoofdredactie van dr. M. Plooi, een verhandeling over het onderwerp kwakzalverij zal worden opgenomen. De voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, de arts A. P. N. de Groot, zal, op verzoek van de heer Plooi, dit onderwerp voor het leerboek behandelen.

Hiermede is een waardevolle stap gezet op de weg, die reeds zo vele malen door de Vereniging is gepropageerd om bij studenten en bij leerlingen in para-medische vakken begrip te kweken voor het grote gevaar, dat door de kwakzalverij aan de volksgezondheid wordt toegebracht.

Leegloop

De 66-jarige gastechnicus Karel Groenhof uit Hilversum, die volgens de kranten een plantenkweekbak voor de huiskamer heeft uitgevonden, is pas op latere jaren als „uitvinder” begonnen. Hij „deed” jarenlang in gas en oefende een praktijk uit als „magnetiseur”. Hij heeft aan Het Parool ook verteld, waarom hij met dat magnetiseurschap is opgehouden:

„Ik ben er mee gestopt omdat je als magnetiseur al je energie weggeeft en je als het ware leegloopt”.

Mr. Jacobson: het ergste spook is de kwakzalver

WEG MET KWAKZALVERS! aldus een forse kop boven een artikel van Pim Gaanderse in het dagblad De Stem (Breda). Het was de neerslag van een gesprek dat de heer Gaanderse had met onze goede vriend mr. J. D. Jacobson, de scherpzinnige Antwerpse advocaat, fel bestrijder van alle vormen van bijgeloof.

„Wellicht Europa's best bewapende bestrijder van het bijgeloof en de kwakzalverij”. Met deze woorden bracht de schrijver van het artikel, dat ook in enkele andere regionale dagbladen is verschenen, zijn bewondering voor de 67-jarige Antwerpenaar, tot uitdrukking.

De wereld wil bedrogen worden, is de sombere conclusie van mr. Jacobson. „Wanneer je naar de dokter gaat en je moet f 12,50 betalen dan vind je dat veel. Maar als je naar een magiër loopt om de liefde van je buurvrouw te verkrijgen en deze geeft jou een hoop koeiedrek met het oog van een kikker en hij vraagt duizend gulden voor die occulte onzin dan betalen de mensen dat grif.”

Slopende kruistocht

DE SLOPENDE kruistocht tegen het occultisme heeft echter zijn sporen achtergelaten. Na het gesprek van enkele uren, zegt mr. Jacobson dat wij de laatste zijn geweest aan wie hij een interview heeft toegestaan. De ridder is moe. Teleurgesteld door „de grootste ontgoocheling” in zijn leven. „Ik heb het opgegeven. De mensen willen belazerd worden. Tweemaal heb ik een beroerte gehad. Mijn strijd tegen het bijgeloof blijkt alleen maar als propaganda voor het bijgeloof te hebben gewerkt. Ik was blij als mensen aantekeningen maakten tijdens mijn vele lezingen. Wat ze opschreven? De adressen van waarzegsters. Uitbuiters die ik net had bekampt”.

De rijzige Antwerpenaar ziet de toekomst somber in. „Er zijn geen jonge mensen meer die tegen het bijgeloof willen vechten”. Het Antwerps stadsbestuur heeft er evenwel voor gezorgd dat de gedachten van de meestermagiër levend blijven. In het Museum voor Folklore (sic) is een afdeling naar mr. Jacobson genoemd en ingericht met honderden boeken, voorwerpen en geschriften van hem.

Mr. Jacobson weet waar de „afgang van de mensheid” aan te wijzen is: „De mensen geloven minder en minder in God. Ze zoeken hun toevlucht in deze idiote lapmiddelen. Het is de vloek van onze tijd dat men niet meer aan God gelooft”.

Een andere factor die naar zijn mening tot die vlucht heeft geleid: „De gewone arts oefent zijn beroep veel te zakelijk uit. Hij werkt met veel te weinig liefde tot de mens”.

Luie mensen zijn het

DE MEESTE „tovenaars” zijn doortrapte schurken”, zegt de heer Jacobson, „de fanatieken zijn het gevaarlijkst, de magieken”. Over het alge-

Mr. J. D. Jacobson

meen zijn het luie mensen. Ze zijn eierboer of haarkapper. Een nietswaardig amulet of een talisman van drie cent kostprijs wordt als magische beschermer voor 10, 20, 30 gulden verkocht aan een goedgelovig volk.

„Ik vond het mijn plicht”, zegt de heer Jacobson „om mijn hele leven aan de strijd tegen deze oplichters te geven. Ik moest de ogen openen tegen de gemeensten. Bijgeloof is dodelijk voor de mensheid”.

Zijn ontmaskeringen waren vaak in de vorm van een kostelijke grap gegoten. In Belgisch Brabant stopte hij eens tien verpleegstertjes met hemelse blikken onder de dekens om een waarzegger op zijn falen te kunnen wijzen. Eén alles doorvorsende omgang van deze man over de zaal met „aanstaande moedertjes” was voldoende voor een uitspraak. „Vier jongens en zes meisjes worden het”, ont-hulde hij met gepaste trots. De duivelse vrouwtjes sprongen hun bed uit. De waarzegger deed mr. Jacobson een proces aan.

Mr. JACOBSON Verslaggever beschreef nachtelijk

VERVOLG VAN BLZ. 37

feest van heksen

EEN KRUIDENDOKTER mocht een paar jaar geleden van mr. Jacobson een beetje naar ontvangen. Zonder de patiënt ooit te hoeven zien, kon de „dokter” daarna zijn diagnose stellen. Toevallig had mr. Jacobson wat haar van zijn hond opgestuurd. Niettemin had hij een prostaat-aandoening die voor f 7.000 aan kruiden wel te genezen zou zijn.

Tijdens het gesprek met de heer Gaanderse grijpt mr. Jacobson boeken en publicaties om zijn woorden kracht bij te zetten. „Een secuur man”, constateert de journalist. En verder: Hij kent de magie als zijn broekzak. Hij komt bij de heksen. Hij geeft een uitleg van het bestaan van de heks door de eeuwen heen. „Tegenwoordig gaat men heksen niet meer te lijf. Ze worden, integendeel, vaak bezocht. De moderne heks rijdt in een dure Amerikaan; ze heeft een villa of een buiten en onder haar klantenkring heeft ze ministers, generaals, kamerleden. Grote staatslieden en veldheren hebben door de eeuwen heen niets belangrijks durven aanvatten zonder eerst een waarzegster te raadplegen. En dat is nog steeds zo”, verklaart mr. Jacobson ons.

„Occulte wetenschappen zijn zeer gevaarlijk en de invloed die ze uitoefenen is zeer verderfelijik. Het is overigens wetenschappelijk vastgesteld dat het werk met de wichelroede en de pendel nooit de berekeningen van de waarschijnlijkheidsleer heeft overtroffen.

Bezoek aan spookhuizen

BIJNA ALLE spookhuizen heb ik bezocht. Zo ook in Dison bij Verviers, waar een klopgeest de halve bevolking krankzinnig maakte. Het was bedrog. Iemand kende een goocheltruc, waarmee hij iedereen de stuipen op het lijf joeg”.

Mr. Jacobson heeft een heel plezierige tijd gehad aan de Rivièra. De bewoners van een kapitaal huis daar op de rotsen hoorden elke nacht een wekker aflopen. Waanzinnig. Het spook-met-de-wekker bleek een onderaards riviërtje te zijn dat een doorbraak had gemaakt in een rotsformatie, hierbij werden steentjes door het stromende water over elkaar heen gerd; met een geraas alsof er een wekker afliep.

Voor de heer Jacobson is de kwakzalver echter het grootste „spook” gebleven.

EEN VREEMDE zaak kwam onlangs in Engeland voor de rechter. In de Londense Evening News was op 7 maart 1961 een artikel verschenen waarin een nachtelijk ritueel van heksen werd beschreven in een open plek in een bos. De verslaggever van de Evening News was er, vertelde hij, getuige van geweest. De koppen boven het artikel logen er niet om: Witchcraft in the Woods (Hekserij in het bos) en „Devil Worshipers by Night in the Surrey Woods” (Nachtelijke duivelsvereerders in de bossen van Surrey).

Tegen de uitgever van de Evening News, Associated Newspapers Ltd., werd een geding wegens laster aangespannen door de thans 54-jarige mej. Mary Cardle uit Dumbledene, Charlwood, bij Horly in Sussex. Mej. Cardle, een van de heksen volgens het artikel, zou ernstig benadeeld zijn door deze publicatie. Zij zou er een toelage door hebben verloren en bovendien was een legaat verminderd dat zij ontving van een zekere Mr. Young, met wie zij, zoals zij zei, een intieme vriendschap had gehad.

Gezond verstand

IN ZIJN „summing up” van de zaak voor de jury zei rechter Melford Stevenson van The Queen's Bench Division dat het mogelijk was dat deze heer Young overwogen had, dat hij voor mej. Cardle al heel wat had gedaan in het verleden. Het zou niet de eerste keer zijn dat een heer in de avond van zijn leven een bevestiging van gezond verstand kreeg, waaraan het hem eerder wel eens had ontbro-

Te veel hormonen

LAAT HET cosmeticabesluit zo snel mogelijk van kracht worden, pleit de Haagse Keuringsdienst van waren. De dienst maakt melding van een soort mascara — middel om oogwimperen te kleuren — dat „ongewenst” is in de directe omgeving van het oog.

Het is ons, (red. M.d.t.K.) trouwens bekend, dat er bepaalde soorten van mascara zijn, die schadelijk zijn voor het oog, pijn veroorzaken enz. Het is meer dan bar, dat het nog altijd mogelijk is dat zulke zaken verkrijgbaar zijn.

Een andere bron van ergernis is de aanwezigheid van te veel hormoonpreparaten in haarwaters. De Haagse keuringsdienst van waren heeft dit bij steekproeven vastgesteld. Door deze hormoonpreparaten werden verschillende gevallen van pubertas praecox (vroegtijdige puberteitsverschijnselen) vastgesteld.

ken. De jury zou zich dus terdege moeten afvragen of de vermindering van het verwachte legaat wel een gevolg was van het artikel over de nachtelijke hekserij in het bos.

Hechter Stevenson zei in het vervolg van de „summing up” dat het nogal verbazingwekkend zou zijn wanneer een ervaren journalist als de heer Hall, die het artikel voor de Evening News had geschreven, het verhaal zou hebben verzonnen. Hij kon heel goed weten wat de consequenties daarvan waren.

Mej. Mary Cardell woont samen met haar oudere broer, de 74-jarige Charles Cardell, iemand die zich psycholoog noemt en die zich toelegt op het onderzoek naar hekserij. Hij schrijft daarover artikelen en geeft adviezen aan mensen, die denken dat zij het slachtoffer zijn van hekserij. Hij heeft in zijn huis vreemd gedecoreerde spreekkamers. De jury kon, meende de rechter, overwegen dat zowel mej. Cardell als mr. Cardell excentrieke mensen waren.

Schoonheidsmiddel

DE ZAAK kreeg ook nog een commercieel tintje, want er was sprake van een schoonheidsmiddel „Moon Magick Beauty Balm”. Wat er gebeurd was in de bossen zal volgens de raadsman van mej. Cardell een soort persconferentie zijn geweest om bekendheid te geven aan dit middel. In werkelijkheid was het ritueel dus een grap geweest. Wat niet wegnam dat haar broer de herdruk in beperkte oplage van een boek het licht had doen zien, getiteld „Aradia, the Gospel of the Witches” (Aradia, het evangelie van de heksen). En uiteraard kwam op de zitting ook nog de nu overleden „dr. Gardner” die op het eiland Man zijn heksenmuseum stichtte en beweerde dat hij zelf tot een heksenkring behoorde, ter sprake. De trouwe lezers van het Maandblad tegen de Kwakzalverij zullen zich herinneren, dat die onvervaardde strijder tegen de kwakzalverij, mr. Jacobson uit Antwerpen, eens een gesprek had met „dr.” Gardner en tot de conclusie kwam, dat dit een heel handige charlatan was. (Maandblad tegen de kwakzalverij, augustus 1964: De heksenmeester in groot ornaat).

Mej. Cardell en haar broer hielden vol dat de verslaggevers van de Evening News weloverwogen hadden gelogen —het ritueel in het bos had nooit plaats gevonden.

De jury had 24 minuten nodig om tot een beslissing te komen; de eis van mej. Cardell werd niet toegewezen.

Achterhoekse bevolking loopt druk naar kwakzalvers

HET FEIT, dat in een paar Overijsselse plattelandsgemeenten (zie elders op deze bladzijde) 5 of 6 pct. van de bevolking naar kwakzalvers loopt gaf Willy H. Heitling de volgende regels in de pen in zijn rubriek „Kris Kraskrabbels”, die in het Zutphens Dagblad verschijnt.

Het is niet overdreven, schrijft de heer Heitling, om dit getal (van 5 of 6 pct.) voor de Achterhoek aan te nemen ook al verliest het daarmee zijn exactheid. En hij vervolgt dan met een naar onze mening zeer juiste opmerking.

Van de Achterhoekse bevolking roept ook wel 5 of 6 pct. onbevoegde geneeskundige hulp in. En dit cijfer zal eerder te laag zijn dan te hoog. Het is namelijk helemaal niet zo dat de mensen bij een enquête altijd maar het achterste van hun tong laten zien. Er is niemand, die nog nooit een kwakzalver raadpleegde, maar die bij een onderzoek zegt dat wèl te hebben gedaan. Maar het is wel denkbaar dat iemand onbevoegde geneeskundige hulp heeft ingeroepen, maar dat verder verzwijgt.

Vlak bij de Heilpraktikers

BOVENDIEN IS de klandizie voor de kwakzalverij in onze streek (de Achterhoek derhalve; red. M.t.d.K.) bijzonder groot. Waarschijnlijk groter dan het landsgemiddelde. Deze grotere belangstelling vloeit vooral voort uit de grotere mogelijkheden. Uit onze streek kan men zonder veel moeite een van de Duitse Heilpraktikers — of hoe die mensen heten mogen — bezoeken die in groot getal aan de overkant van de grens zitting houden. Handig maar onverstandig.

Over dat bezoek bestaan geen concrete gegevens. Maar als we aannemen dat de helft van degenen in ons gebied, die genezing zoekt bij mensen die volgens de Nederlandse wet niet tot het uitoefenen van de geneeskunst bevoegd zijn, dat doet in Duitsland, dan blijven we aan de zeer lage kant.

De Nederlandse praktijk van deze Duitse genezers is zo groot, dat in ons gebied de Nederlandse „wonderdokter” het zout in de pap niet verdienen. Praktijken van werkelijk grote omvang zijn in onze streek niet meer ontstaan sinds na de bevrijding de grens weer is opengegaan. Dat neemt niet weg dat er ook in de Achterhoek heel wat wordt „afgedokterd”. Meestal gebeurt dat stilletjes. Men praat er met niemand over. Men bezoekt de genezer aan huis, of deze komt op visite. Er zijn maar weinig gevallen, waarin het

min of meer officieel gaat. Dan houdt de genezer op vaste tijden zitting in een of ander café. En daar komen dan de klanten, helaas dikwijls mensen die het raadplegen van een arts achterwege hebbengelaten. En daarin schuilt het grote gevaar.

Het aantal mensen dat zich in de Achterhoek bezig houdt met kwakzalverij is moeilijk te schatten. Het ligt er ook aan wat je als kwakzalverij beschouwt. Je kunt wel zeggen dat een belezer, die zijn prevelementje maakt over een verstuikte enkel of een brandwond, een kwakzalver is. Maar dat is dan toch wel een vrij onschuldige vorm van kwakzalverij meent Willy H. Heitling.

WANNEER WE aannemen dat ook bij ons minstens 5 of 6 procent van de mensen kwakzalvers raadplegen dan komen we aan een enorm getal, namelijk van één op zestien of twintig. Dat betekent één in elk vijfde gezin. En dat mag toch wel verontrustend veel heten. Wat kan daarvan de oorzaak zijn?

Ongetwijfeld is er een hele reeks van oorzaken. De Achterhoekse neiging tot mystiek zal er niet vreemd aan zijn. Maar het verdwijnen van de ouderwetse plattelandsdokter evenmin. Men hoort zo dikwijls: vroeger had de dokter de tijd — of hij deed

VERVOLG OP LAATSTE BLZ.

Op 't Overijsselse platteland

OP HET Overijsselse platteland ligt nog heel wat terrein braak voor de medische voorlichting. De kwakzalvers doen er goede zaken, zo mag men afleiden uit een vergelijkend onderzoek ingesteld door de Provinciale Raad voor de Volksgezondheid in Overijssel. Dit onderzoek betrof de gemeenten Oldemarkt en Nieuwleusen, twee gemeenten, die men representatief acht voor de samenleving op het Overijsselse platteland.

In de periode van mei 1963 tot mei van het jaar 1966 hebben drie enquêtrices in deze beide gemeenten gezin voor gezin bezocht. De verzamelde gegevens zijn verwerkt in een uitgebreid rapport dat onder de naam „Bevolking en Volksgezondheid” — 'n wat meer ter zake komende titel liet zich blijkbaar niet bedenken! — begin juni 1968 is gepubliceerd. Hoofdconclusie van het rapport is de noodzaak van een intensieve medische voorlichting. Een goed programma van de kruisverenigingen, indien nodig en gewenst in samenwerking met de overheid zou daartoe moeten worden opgezet.

Ondanks de aanwezigheid van uitstekende voorzieningen, zoals kraam-verzorging, maakt de bevolking in niet onbelangrijke mate gebruik van ondeskundige hulp. In 1964 ontbeerden in Oldemarkt 14 van de 29 vrouwen verantwoorde kraamzorg; in Nieuwleusen waren het er 26 van de 68. Beide gemeenten liggen vrij ver van stadscentra — Oldemarkt ligt in het noorden

van de kop van Overijssel, Nieuwleusen ligt tussen Hasselt en Dedemsvaart.

apparaat tegen „aardstralen”.

*

*

ER WORDT nog veelvuldig gebruik gemaakt van kwakzalvers — een feit, dat in de kranten, die het rapport bespraken, scherp werd belicht. In Oldemarkt maakte 5 pct gebruik van de diensten van een kwakzalver, in Nieuwleusen liep zelfs 6 pct naar onbevoegde genezers.

Een en ander is vermeld onder het hoofdstuk „Gezondheidsbedreiging”. In Oldemarkt bezochten 55 personen een magnetiseur, 48 een kwakzalver (merkwaardig onderscheid maakt men bij deze enquête!), 22 een helderziende, in totaal 125 personen. In Nieuwleusen ging er niet minder dan 149 naar een magnetiseur, een „kwakzalver” — we zullen dit onderscheid dan maar aanhouden — werd opgezocht door 119 personen, een helderziende door tien. Totaal 278, circa 6 pct. van de bevolking.

„Het aantal mensen, dat zich wendt tot onbevoegden, namelijk 5 tot 6 pct. is verwerpelijk groot te noemen”, aldus het Overijsselse rapport, dat werd samengesteld op instigatie van dokter H. J. Tuntler, directeur van de Prov. Raad voor de Volksgezondheid. Men heeft ook nog gevraagd, wie er een aardstralenkastje had gekocht. Die van Oldemarkt bleken er te nuchter voor, maar in Nieuwleusen bleken vier gezinnen in het bezit van een dergelijk waardeloos

NOG EEN paar merkwaardige zaken, die naar voren kwamen bij de enquête: zowel in Oldemarkt als in Nieuwleusen zijn naar verhouding veel linkshandigen. Is het onderwijs hierop wel ingesteld, vraagt het rapport zich af.

Bij de enquête werd ook gepoogd de basis te leggen voor een onderzoek naar het voorkomen van erfelijke ziekten en eigenschappen en de sociale gevolgen daarvan. Een bezwaar bleek, dat slechts weinig mensen de reële doodsoorzaak kenden van de dood van hun familieleden. Het rapport beveelt aan, dat bij de opleiding van medici wordt gewezen op een grotere openheid op dit terrein. En, vervolgt het rapport, in het algemeen zou het universitaire onderwijs meer gericht moeten zijn op het belang van een goede gezondheidsvoeding (spatiëring van ons, red. M. t. d. K.)

De vraag naar de doodsoorzaak van familieleden leverde een stroom van antwoorden op die onmiskenbaar het stempel van ondeskundigheid droegen en waaraan geen enkele wetenschappelijke waarde kon worden toegekend. Een kleine bloemlezing: zwarte benen, etterzak, versleten, heimwee, voorstandsklier, vleesgezwel, moeilijk lopen, overwerkt, ziekte in de rug, ouderdom, mannenkwaal en zes jaar gesukkeld.

Jacomien grootmoeder werd 99!

MEVROUW JACOMIEN KASPER, een 46-jarige inwoner van Heerde, is presidente van de werkgroep Natuur en Leven, een werkgroep die verbonden is met de Nederlandse Vereniging voor Natuurgeneeswijze. Dat moeten wij afleiden uit een gesprek dat Yvonne Laudy van De Telegraaf had met mevrouw Kasper.

Mevrouw Kasper, en dat is haar goed recht, wil onze voedingsgewoonten wijzigen. Tegenover Yvonne Laudy gaat zij te keer over de fabriekssuiker (de geraffineerde bietsuiker zal bedoeld zijn).

„Een juiste voeding kan in ieder geval een hoop narigheid voorkomen”, zegt ze in haar gezellige woning in Heerde, waar ze koffie met rietsuiker schenkt.

„Fabriekssuiker heeft verschillende bewerkingen — vraag me niet precies welke — ondergaan en bij veelvuldig gebruik op lange termijn kan die suiker schade toebrengen aan je organen, beweert mevr. Kasper.

„Wij, van de natuurgeneeswijze”, zegt mevrouw Jacomien Kasper, „zeggen: ons voedsel moet levend zijn.

Ze moesten onze natuurlijke voedingsmiddelen niet gaan denatureren door er iets uit te halen of er aan toe te voegen.

Mijn grootmoeder is 99 jaar geworden en ze zei altijd tegen mij: „Ik ben zo oud geworden omdat ik altijd sober heb geleefd”.

‘t Is toch wel gebleken dat er meer en meer civilisatieziekten opduiken. We proppen onze darm vol, krijgen een uitgezakte maag en een slechte stoelgang en we snoepen er maar op los. Falikant fout. Wanneer je niet op je voedsel let gaat dat ten koste van je gezondheid.

Dochter van magnetiseur

MAAR NU gaat mevrouw Kasper, dochter van een bekend magnetiseur, zich begeven op een terrein, dat ze maar liever niet moest betreden. Want nadat zij heeft medegedeeld, dat zij overal in den lande werkgroepen sticht die het heil van de natuurlijke voeding preken vervolgt zij: „Ook als geneeskunst en dat is geen kwakzalverij”.

En dan volgt haar toelichting:

„Naast de officiële geneeskunde, door artsen overwegend uitgeoefend met behulp van chemische middelen, bestaat er immers ook een meer harmonische natuurlijke geneeskunde, die nooit leidt tot fatale storende nevenwerkingen in het menselijk lichaam.

Verwar onze manier van genezen niet met magische, bovennatuurlijke geneeswijze” waarschuwt ze met nadruk. „Wij geloven niet in sprookjes. Wij staan met beide benen op de grond.

Een mens is niet alleen lichaam, hij is ook geest. Veel kwalen worden veroorzaakt door verdriet, door zorgen. Vreugde brengt gezondheid met zich mee.

Het gezegde de gal loopt me over is dan ook niet zo maar een gezegde, maar als je je erg kwaad maakt loopt de gal inderdaad over.

De oude volkeren hadden een diepere beleving en een levendiger besef van al deze dingen.

De oppervlakkigheid van leven, de zorgen van alledag vertroebelen ons uitzicht op meer vreugde. Wij zouden meer in harmonie met ons zelf moeten leven.

Kijk, je moet eigenlijk het leven maar laten komen, zoals het komt.

Geen zorgen hebben.

Ach en zij zelf heeft wel zorgen gehad, een echtscheiding, een dreigende operatie voor struma, een natuurarts uit Hilversum die zei „niet doen”, zorg voor een andere geestelijke instelling” — en sedert dien . . .

Ongenuanceerd beeld

WAT DIT lieve mevrouw Kasper, dat te strijde wil trekken tegen de civilisatieziekten nu helemaal vergeet is dat die „harmonisch natuurlijke geneeswijze” maar een fictie is, opgeroepen tegenover het ongenueerde beeld van „officiële geneeskunde die overwegend uitgeoefend wordt met chemische middelen”. Longontsteking, een blindedarm-ontsteking, een stuitligging bij een bevalling . . . zijn dat geen zaken die ook mevrouw Kasper niet even aan het denken zetten?

Wij hebben er geen enkel bezwaar tegen wanneer mevrouw Kasper daar in Heerde op de Veluwe er tegen fulmineert dat de mensen hun buik volproppen, dat ze als levensles heeft geleerd dat een mens moet pogen zich aan de muizenissen te onttrekken door een levensvulling te zoeken, maar als ze dan die hobby heeft gevonden — laat ze zich dan niet afzetten tegen wat dan er in een interview zo denigrerend uit wordt geflapt: „de officiële geneeskunde”.

ACHTERHOEKSE BEVOLKING

VERVOLG VORIGE BLZ.

tenminste alsof hij alle tijd had. Tegenwoordig heeft de arts zoveel patiënten dat er nauwelijks tijd overschiet voor een praatje.

Maar laten we dan eerst eens gaan zien wat in de Achterhoek een praatje is. Als wij ergens over beginnen te praten dan is dat nooit het onderwerp waarover we het eigenlijk hadden willen hebben. Wij reizen in onze gesprekken altijd van Zutphen over Zwolle naar Deventer. Pas als we heel lang over koetjes en kalfjes hebben gekwebbeld komt het hoge woord er uit.

Of niet, want wij praten wel graag, maar daarom zijn we nog niet bijzonder mededeelzaam. Er zijn mensen die

de dokter pas een vakman vinden als hij aan hun overjas kan zien wat ze mankeren. Zulke mensen zijn rijp voor de kwakzalver.

Achterhoekse dokters kunnen u daar merkwaardige staaltjes van vertellen. Mensen, die om een of andere reden onder zware druk leven, hebben soms jaren werk voor ze met hun moeilijkheden voor de dag komen. Als in de Achterhoek iemand iets heel moeilijks moet doen zeggen we, dat hij met het water naar de dokter moet. Dat we zo'n spreekwoord hebben, besluit de heer Heitling zijn artikel, zegt eigenlijk alles, ook over de oorzaken van de grote klandizie voor de kwakzalvers.

Bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, **Arts** te Hilversum, **Voorzitter**; E. Mijnaerends, **Tandarts** te Amsterdam; Mevr. J. W. J. Vermeulen, Berkenrodestraat 23 te Haarlem, **Secretaresse**; L. Brest te Amsterdam, **Penningmeester**; Mr. J. E. Goudsmit, **Kantonrechter** te Haarlem; J. J. Aukema, **Dierenarts** te Steenwijk; Mr. J. D. van den Berg, **Rechter** te Arnhem; J. E. Buiters, **Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid** te Zwolle; P. L. Stal, **Arts** te 's-Gravenhage; J. van Baak, **Dermatoloog** te Utrecht; J. M. de Haas, **Tandarts** te Heemstede; mej. drs. P. H. van Marle, **Apotheker** te 's-Gravenhage; J. W. Gosker, **Inspecteur van Politie** te Arnhem; J. Noord te Amsterdam.

Lidmaatschap van de Vereniging Incl. Maandblad min. f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekersassistenten en kraamverzorgsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Oranjelaan 6, Hilversum. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam. Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

BLZ. 40

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbet. f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekersassistenten en kraamverzorgsters ..... f 2,50

Correspondentie Oranjelaan 6, Hilversum.